

تحليل پارادایم جامعه‌شناختی جرایم سازمان یافته

محمد ساوانی

پژوهشگر مسائل اجتماعی و مدرس دانشگاه

سرشناسه	:	ساوالانی، محمد، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	:	تحلیل پارادایم جامعه‌شناختی جرایم سازمان‌یافته/ محمد ساوالانی.
مشخصات نشر	:	تهران: هورمزد، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	:	۳۵۰ ص.
شابک	:	978-600-6958-02-6
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	جرایم سازمان‌یافته -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	:	جامعه‌شناسی جنایی
موضوع	:	جرم‌شناسی -- جنبه‌های اجتماعی
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۲ س۲ آس/ ۷۷۸۰۷۹
رده بندی دیویی	:	۳۶۴/۱۰۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۲۹۲۴۶۷

تحلیل پارادایم جامعه‌شناختی جرایم سازمان‌یافته

محمد ساوالانی

ویراستار علمی و ناظر کیفی: منوچهر لرنی (عضو هیأت علمی دانشگاه)

طراح جلد:

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۲

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۵۸-۰۲-۶

نشانی: میدان انقلاب، خ کارگر جنوبی، خ لبافی نژاد غربی، بن‌بست سیمین، پ ۲، واحد ۸،

۶۶۹۰۱۷۹۴ و ۶۶۴۲۱۰۲۹

حق چاپ این اثر، برای انتشارات محفوظ است.

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۵	 بخش اول: کلیات
۱۷	 فصل اول: چستی جامعه شناختی جرایم سازمان یافته
۱۷	 • اشاره :
۱۸	 • تعریف و تبیین جرایم سازمان یافته :
۱۹	 • فعالیتهای مجرمانهی سازمان یافته :
۲۳	 • ارزیابی جرایم سازمان یافته :
۲۶	 • علل گرایش افراد به باند های جرایم سازمان یافته :
۲۷	 • شاخص های مهم جامعه شناختی جرایم سازمان یافته :
۳۰	 فهرست منابع و مآخذ فصل اول
۳۱	 فصل دوم: مؤلفه ها و ویژگی های جامعه شناختی جرایم سازمان یافته
۳۳	 • اشاره :
۳۳	 • مؤلفه های جامعه شناختی جرایم سازمان یافته :
۳۴	 الف) مؤلفه های سخت :
۳۶	 ب) مؤلفه های نرم :
۳۷	 • ویژگی های مهم جامعه شناختی جرایم سازمان یافته :
۴۱	 فهرست منابع و مآخذ فصل دوم
۴۳	 فصل سوم: بررسی ماهیت و ابعاد جرایم سازمان یافته
۴۳	 از رویکرد جامعه شناختی

۴۵	● اشاره :
۴۵	● بررسی ماهیت جامعه‌شناختی جرایم سازمان یافته :
۵۵	● بررسی ماهیت روان شناختی جرایم سازمان یافته :
۶۲	● ابعاد جرایم سازمان یافته بر مبنای رویکرد جامعه‌شناختی :
۶۴	فهرست منابع و مآخذ فصل سوم
۶۷	فصل چهارم: گزری بر پارادایم‌های جامعه‌شناختی
۶۹	● اشاره :
۶۹	● تعریف و تبیین پارادایم :
۷۲	● مؤلفه‌ها و کارکردهای پارادایم :
۷۲	الف) مؤلفه‌ها :
۷۲	۱- پارادایم ، بنیان شبکه‌ای از روابط متشابه :
۷۲	۲- پارادایم ، ایجاد فرصت‌های جدید :
۷۲	۳- پارادایم ، ایجاد یک چارچوب نگاشتی :
۷۲	ب) کارکردها :
۷۳	● برخی از پارادایم‌های غالب در جامعه‌شناختی :
۷۳	۱- پارادایم اول ؛ کارکردگرایی :
۷۵	* پارادایم کارکردگرایی ؛ رهیافت اثبات گرایی :
۷۶	۲- پارادایم دوم ؛ تفسیرگرایی :
۷۸	۳- پارادایم سوم ؛ انسانگرایی :
۷۹	۴- پارادایم چهارم ؛ ساختارگرایی بنیادی :
۷۹	● ویژگی‌های پارادایم‌های مطرح جامعه‌شناختی :
۸۱	فهرست منابع فصل چهارم
۸۳	بخش دوم: انواع پارادایم‌های جرایم سازمان یافته
۸۵	فصل اول: پارادایم قاچاق مواد مخدر
۸۵	● اشاره :
۸۶	● تعریف مواد مخدر و قاچاق آن :

- قاجاق مواد مخدر و رابطه‌ی آن با تقاضا : ۹۰
- تأثیر مواد مخدر بر جامعه : ۹۴
- مواد مخدر و جرایم خشونت بار : ۹۵
- مواد مخدر و درآمدهای آن : ۹۷
- سطوح سازمان قاجاق مواد مخدر : ۹۸
- بازیگران تجارت مواد مخدر : ۱۰۰
- تاریخچه‌ی قاجاق سازمان یافته‌ی مواد مخدر : ۱۰۲
- تجارت کنونی مواد مخدر : ۱۰۳
- خط سیر مواد مخدر : ۱۰۵
- شبکه یا منطقه‌ی هلال طلایی : ۱۰۸
- سایر کشورهای تولید کننده مواد مخدر : ۱۱۳
- ماهیت مبارزه با مواد مخدر از رویکرد جامعه‌شناسی : ۱۱۴
- راهبردهای مدیریت و پیشگیری از پارادایم قاجاق مواد مخدر از رویکرد جامعه‌شناسی : ۱۱۹
- فهرست منابع و مآخذ فصل اول : ۱۲۴
- فصل دوم: پارادایم قاجاق مشروبات الکلی ۱۲۷
- اشاره : ۱۲۹
- تعریف مشروبات الکلی و قاجاق آن : ۱۳۰
- قاجاق مشروبات الکلی از آیینی آمار : ۱۳۳
- علل و عوامل کلی قاجاق و مصرف مشروبات الکلی : ۱۳۶
- پیامدهای قاجاق و مصرف مشروبات الکلی : ۱۴۰
- مقابله با قاجاق و مصرف مشروبات الکلی از رویکرد جامعه‌شناسی : ۱۴۵
- فهرست منابع و مآخذ فصل دوم ۱۴۸
- فصل سوم: پارادایم قاجاق کالا ۱۴۹
- اشاره : ۱۵۱
- تعریف و تحدید قاجاق کالا : ۱۵۱
- بررسی پدیده‌ی قاجاق کالا : ۱۵۶

۱۵۸	• انواع قاجاق کالا :
۱۶۳	• علل وانگیزه های قاجاق کالا :
۱۶۵	پیامدهای قاجاق کالا بر اقتصاد ایران:
۱۶۹	مهمترین شیوه های قاجاق کالا در ایران:
۱۷۰	عواملان قاجاق کالا:
۱۷۲	قاجاق کالا و راه حل های پیشرو از رویکرد جامعه شناسی:
۱۷۵	فهرست منابع و مآخذ فصل سوم
۱۷۷	فصل چهارم: پارادایم قاجاق ارز
۱۷۹	اشاره:
۱۸۰	تعریف قاجاق ارز:
۱۸۱	پیمان ارزی و پدیدگی قاجاق ارز:
۱۸۳	بررسی ارتباط بین نوسانات ارزی و پدیدگی قاجاق:
۱۸۴	ایجاد و تقویت زیرساخت های مبارزه با قاجاق ارز:
۱۸۴	اصول و ارزش های حاکم بر مبارزه با قاجاق ارز:
۱۸۵	اهداف راهبردی مقابله با قاجاق ارز از دیدگاه جامعه شناسی:
۱۸۷	فهرست منابع و مآخذ فصل چهارم
۱۸۹	فصل پنجم: پارادایم قاجاق آثار تاریخی و فرهنگی
۱۹۱	اشاره:
۱۹۱	تعریف قاجاق آثار تاریخی و فرهنگی:
۱۹۲	ارتباط قاجاق آثار تاریخی و فرهنگی با قاجاق کالا:
۱۹۳	هویت تاریخی و قاجاق آثار تاریخی و فرهنگی:
۱۹۵	راهکارهای مقابله با قاجاق آثار تاریخی و فرهنگی از رویکرد جامعه شناسی:
۱۹۷	فهرست منابع و مآخذ فصل پنجم
۱۹۹	فصل ششم: پارادایم قاجاق زنان
۲۰۱	اشاره
۲۰۲	تعریف قاجاق زنان:
۲۰۳	تعریف قاجاقچی زنان

۲۰۳	علل قاچاق زنان:
۲۰۶	راهکارهای مقابله با قاچاق زنان از رویکرد جامعه‌شناسی:
۲۰۸	فهرست منابع و مآخذ فصل ششم
۲۰۹	فصل هفتم: بازادایم پولشویی
۲۱۱	اشاره:
۲۱۲	تعریف پولشویی:
۲۱۳	نگاهی به تاریخچه پولشویی:
۲۱۴	مراحل پولشویی:
۲۱۵	ویژگی‌های پولشویی:
۲۱۷	ساختار تشکیلاتی جرم پولشویی:
۲۱۸	روشهای پولشویی یا تظہیر درآمدهای ناشی از جرم:
۲۲۰	آثار پولشویی:
۲۲۱	روشهای مقابله با پولشویی از رویکرد جامعه‌شناسی:
۲۲۴	فهرست منابع و مآخذ فصل هفتم
۲۲۷	بحث و نتیجه‌گیری
۲۳۳	واژه نامه انگلیسی
۲۳۹	فهرست منابع و مآخذ کتاب

مقدمه

امروزه جرایم سازمان یافته، یکی از آسیبها و چالش هایی است که احتمال دارد هر کشوری را حتی تا مرز بحرانهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بکشاند. جرایمی که شامل مفاسد متنوعی چون قاچاق کالا، قاچاق ارز، قاچاق مواد مخدر، قاچاق انسان، رانت خواری، کلاهبرداری، اختلاس، رشوه و ارتشاء و بیوهشویی و... می شوند.

جرایم سازمان یافته، همانند سایر مسائل اجتماعی، عوامل مختلفی دارند و برای ریشه یابی آنها باید به ابعاد مختلف نظام اقتصادی، اداری، حقوقی، سیاسی و اجتماعی توجه کرد. به بیان دیگر، تمام پارادایم های جرایم سازمان یافته، همانند سایر جرایم، اغلب خارج از اراده و خصایص فردی رخ می دهند و محصول ساختار اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و حقوقی و پویای تاریخی آنها هستند. پس لازم است با تمهیدات و راهبردهایی در جهت تغییر شرایط، از بروز این دسته از جرایم، پیشگیری به عمل آورد تا دست کم ارتکاب به آنها را کاهش داد.

بر همین اساس، برای مقابله، مبارزه و پیشگیری جرایم سازمان یافته، ضروری است که اقدامات پیشگیرانه و مقابله ای برای اصلاح وضعیت موجود بیابیم. از این رو، کتاب حاضر در صدد است در جهت سازمان دهی ساختار مبارزه با جرایم سازمان یافته و با اتخاذ تمهیدات مناسب و برنامه ریزی هوشمندانه؛ تمام فرصت ها، تهدیدها، قوت ها و ضعف های موجود در این خصوص را مورد شناسایی و بازکاوی قرار دهد. البته در این راستا، پیشگیری و مقابله با جرایم سازمان یافته، ما را با برخی چالش های نظری و عملی مواجه می سازد که بی تردید، فایده آمدن بر آنها؛ شرط ضروری تدابیر پیشگیرانه ای کارآمد است.

هدف اصلی این کتاب کاربردی، ضرورت و اهمیت بخشی پیشگیری و مبارزه با جرایم سازمان یافته است. جرایمی که قرین زندگی اجتماعی انسان شده و بالطبع با گذشت زمان

نیز- بویژه در دوره ی بعد از انقلاب صنعتی و رشد شهرنشینی- روند رو به افزایشی گذاشته است.

در کتاب حاضر، ما از مشاوره ی صاحب نظران جامعه شناسی در اصلاح شیوه های مقابله با جرایم سازمان یافته، بهره گرفته ایم که بالطبع می تواند به همه کمک کند تا توانمندی های خود را در مواجهه با چالش های پیش رو، افزایش دهند. هدف آن است که مراکز اجرای قانون یک گام جلوتر از سازمانهای جنایی باشند.

آنچه مشخص است زمانی که به اطلاعات کافی در خصوص این جرایم، دسترسی داشته باشیم، خواهیم توانست برای مقابله با تهدیدات جرایم سازمان یافته، اولویت بندی هایی انجام دهیم. البته باید توجه داشت که برای پیشگیری و کنترل جرایم مذکور، ما نیاز به موفقیت در سه جنبه ذیل داریم:

اول- کاهش دادن انگیزه های مالی: ما باید فرصتهای مالی را برای مجرمان سازمان یافته، محدود نماییم. این موضوع، بدین معناست که میزان تقاضای کالاها و خدماتی را که از طریق جرایمی چون قاچاق مواد مخدر، قاچاق کالا و... توسط مجرمان صورت می گیرد را کاهش دهیم.

دوم- قطع فعالیتهای مجرمان: ما باید فعالیتهای سازمان یافته ی مجرمان را با بهره گیری از ابزارهایی که در اختیار داریم، زیان بخش کرده و تا آنجا که امکان دارد، آنان را از بین ببریم.

سوم- افزایش دادن ریسک ارتکاب به جرایم: ما باید خطرات مشخصی را برای مجرمان بویژه مهره های اصلی در جرایم سازمان یافته- از طریق کسب موفقیت های زیادی که در تعقیب اهداف و عامل های اصلی این جرایم بدست می آوریم- افزایش دهیم.

خلاصه اینکه برای ارائه ی استراتژی های مؤثر مقابله با جرایم سازمان یافته، ما باید یک تغییر اساسی در کیفیت فعالیتهایمان بوجود آوریم. البته برای محقق شدن این امر مهارت ها و کارشناسان زیادی در بخش های مختلف بین رشته ای نیاز است. با وجود این مطالب، اثری که در پیش روی خوانندگان محترم است در تلاش آن است تا با ارتقای توانایی های اطلاعاتی مخاطبان؛ محرکهایی واقعی برای مقابله ی کل افراد جامعه با جرایم سازمان یافته فراهم آورد. بیقین از طریق این دانش افزایی، بهتری می توان تصمیماتی عملیاتی اتخاذ کرد و به صورت هماهنگ برای مقابله با مجرمان جرایم سازمان یافته، خود را آماده ساخت.

هر حال ما باید ضمن پذیرش حساسیت و اهمیت مطلب، همان گونه که این کتاب بدان باره کرده است با همکاری تمام دستگاه ها و نهادهای مسؤول و اندیشمندان، به ریشه یی جرایم سازمان یافته بپردازیم.

سیعرات سازمانی، اتخاذ یک استراتژی مستحکمترو بکارگیری مهارت‌های بهبود یافته، تنها بخشی از راهکارهای مقابله با جرایم سازمان یافته می باشند. اما اگر بخواهیم به نحو مؤثرتری جرایم مذکور، مبارزه نماییم؛ نیازمند شناخت بهتر مؤلفه های ساختاری جرایم سازمان یافته و نیز دانستن شیوه های نوین همکاری و حدود اختیارات جدیدی می باشیم.

عناایت بدین مطالب، کتابی که فرا روی شماست بر این باورست که می توان با جرایم سازمان یافته مبارزه کرد و پیروز میدان بود بدین شرط که کلیه ی مراکز و سازمان های ذی ربط بتوانند در جریان کلیه ی امور مربوط به جرایم سازمان یافته قرار گیرند و از طریق همکاری های نزدیک بین مراکز مسؤول در جهت یک هدف مشترک که همانا «متلاشی کردن تشکیلات جرایم سازمان یافته» است، گام بردارند. امید آنکه چنین گام هایی همواره ستوار و مستحکم باشد چرا که هیچ گام سست و متزلزلی قادر به مقابله با جرایم سازمان یافته نخواهد بود.

در خاتمه بحث از استاد ارجمندم جناب آقای منوچهر لرنی که نسبت به ویراستاری فنی و نظارت کامل این اثر قبول زحمت نمودند کمال تشکر و سپاسگذاری را دارم و آرزوی سربلندی ایشان را از خداوند سبحان خواستارم.

محمد ساوالانی

تابستان یک هزار و سیصد و نود و دو